

UO'K: 37.01

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.14635526>

TA'LIM TIZIMIDAGI INNOVATSION YONDASHUV VA PEDAGOGIK TEXNOLOGIYALAR

ИННОВАЦИОННЫЕ ПОДХОДЫ И ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ ТЕХНОЛОГИИ В СИСТЕМЕ ОБРАЗОВАНИЯ

INNOVATIVE APPROACHES AND PEDAGOGICAL TECHNOLOGIES IN THE EDUCATION SYSTEM

Egamberdiyev Oyatilloh Alisher o'g'li

Farg'ona davlat universiteti

Pedagogika nazariyasi va tarixi mutaxassisligi 2-kurs magistranti

Annatatsiya.

Mazkur maqolada, innovatsiya, innovatsion yondashuv va pedagogik texnologiyalar haqida aytib o'tilgan. Shu bilan birga, innovatsion yondashuv va pedagogic texnologiyalarning ta'lim tizimidagi ahamiyati va afzalliklari haqida keltirib o'tilgan.

Kalit so'zlar: *innovatsiya, organization innovatsiya, interaktivlik, STEAM modeli, moslashuvchan ta'lim, individuallik.*

Аннотация.

В данной статье говорится об инновациях, инновационном подходе и педагогических технологиях. Также отмечена важность и преимущества инновационного подхода и педагогических технологий в системе образования.

Ключевые слова: *инновации, организационные инновации, интерактивность, модель STEAM, гибкое обучение, индивидуальность.*

Annotation.

This article discusses innovation, innovative approaches, and pedagogical technologies. It also highlights the importance and advantages of innovative approaches and pedagogical technologies in the education system.

Keywords: *innovation, organizational innovation, interactivity, STEAM model, flexible learning, individuality.*

KIRISH

Innovatsiya – bu yangi g'oyalar, mahsulotlar, jarayonlar yoki xizmatlarni yaratish va ularni amalda qo'llash orqali jamiyat hayotida yoki biznes sohasida sifatli

o'zgarishlarga erishish jarayonidir. Bu tushuncha nafaqat yangi mahsulot yoki xizmat yaratishni, balki mavjud tizimlarni yaxshilash, yangicha yondashuvlarni ishlab chiqish, samaradorlikni oshirish va sharoitlarni o'zgartirishni ham anglatadi.

Mahsulot innovatsiyasi: Yangi yoki takomillashtirilgan mahsulot yoki xizmat yaratishni o'z ichiga oladi. Masalan, mobil telefonlarning har bir yangi modeli o'zining yangilangan funksiyalari bilan bozorda mavjud mahsulotlarni innovatsion shaklda taklif qiladi.

Ishlab chiqarish yoki xizmat ko'rsatish jarayonlarini optimallashtirish. Bu turdagi innovatsiya xarajatlarni kamaytirish, tezlikni oshirish va samaradorlikni ko'tarish orqali korxonalarni yanada raqobatbardosh qiladi.

Organizatsion innovatsiya: Korxona yoki tashkilot ichida boshqaruv usullarini, resurslarni taqsimlash tizimini yoki ish jarayonlarini yaxshilash orqali amalga oshiriladi. Bu esa jarayonlarni soddalashtirish va ish unumdorligini oshirishga xizmat qiladi.

Yangi marketing usullarini qo'llash yoki mavjud mahsulotlarni yangi usullar bilan targ'ib qilish orqali xaridorlar bilan aloqalarni yaxshilash va talabni oshirishdir. Misol sifatida, raqamli marketingning keng tarqalishi ko'plab korxonalar uchun samarali yechim bo'ldi.

Innovatsiya nafaqat alohida korxona yoki tashkilot uchun, balki jamiyat uchun ham bir qator ijobiy o'zgarishlarni keltirib chiqaradi:

Iqtisodiy o'sish: Innovatsiyalar yangi imkoniyatlar yaratadi, investitsiyalarni jalb qiladi va bozorni kengaytiradi, bu esa iqtisodiy o'sishga hissa qo'shadi.

Innovatsion kompaniyalar bozor talablariga moslashish va xaridorlarning ehtiyojlarini qondirish borasida yetakchilik qilish imkoniyatiga ega bo'ladi.

Hayot sifatini yaxshilash: Innovatsiyalar orqali kundalik hayotdagi sharoitlar yaxshilanadi, yangi texnologiyalar va xizmatlar hayotni yanada qulay va samarali qiladi.

Atrof-muhitga ijobiy ta'sir: Ko'plab innovatsiyalar ekologik toza texnologiyalarni rivojlantirishga qaratilgan bo'lib, tabiatga zarar yetkazmaydigan mahsulotlar yaratishni qo'llab-quvvatlaydi.

Innovatsiya bugungi kunda taraqqiyotning asosiy omillaridan biri hisoblanadi. U iqtisodiy o'sish, raqobatbardoshlikni oshirish, hayot sifatini yaxshilash va ekologik barqarorlikni ta'minlash kabi muhim vazifalarni bajaradi. Shu sababli, innovatsiyalarni rivojlantirish va yangiliklarni amaliyotga tatbiq qilish hozirgi zamonning dolzarb masalalaridan biri hisoblanadi.

Innovatsion yondashuv – bu mavjud masalalarga yangi, ijodiy yondashuvlarni ishlab chiqish va amalga oshirish usuli bo'lib, u jarayonlar samaradorligini oshirish va raqobatbardoshlikni kuchaytirishga xizmat qiladi. Innovatsion yondashuvlar har bir sohada, jumladan, ta'lim, biznes, tibbiyot va ishlab chiqarish kabi sohalarda qo'llanilib, yangi imkoniyatlar va rivojlanish uchun sharoit yaratadi.

Innovatsion yondashuvda eng asosiy narsa – ijodiy fikrlash va yangicha yondashuvdir. Bu masalalarni qabul qilingan usullardan tashqarida ko'rib chiqish va yangi g'oyalarni sinab ko'rishni talab qiladi.

Muammolarni yechishga yo'naltirilganlik: Innovatsion yondashuv o'z oldiga muammolarni amaliy usulda hal qilishni maqsad qiladi. Shu sababli, har qanday yangi g'oya yoki texnologiya konkret ehtiyojlar va talablar bilan asoslangan bo'ladi.

Texnologiyalarni qo'llash innovatsion yondashuvning ajralmas qismi hisoblanadi. Zamonaviy texnologiyalar orqali jarayonlarni avtomatlashtirish, ma'lumotlarni tez va oson tahlil qilish imkoniyati yaratiladi.

Innovatsion yondashuvda o'zgargan sharoit va talablarni tezkor qabul qilish va ularga moslashish muhim ahamiyatga ega.

Innovatsion yondashuvlar bugungi kunda taraqqiyotning ajralmas qismi hisoblanadi. U nafaqat mahsulot va xizmat sifatini oshirish, balki jamiyatda yangi imkoniyatlar yaratish va hayot sifatini yaxshilash uchun ham xizmat qiladi. Innovatsion yondashuvni qo'llash orqali korxonalar va tashkilotlar raqobatda kuchli bo'lish, texnologik rivojlanishni qo'llab-quvvatlash va mijozlar ehtiyojlariga moslashish imkoniga ega bo'ladilar.

Bugungi kun ta'lim tizimi zamonaviy texnologiyalar va innovatsiyalarga asoslangan yondashuvlarni o'z ichiga olmoqda. Global raqobat va texnologik o'zgarishlar, shuningdek, axborot texnologiyalari rivoji ta'lim jarayoniga yangi texnologiyalarni joriy etishni talab qilmoqda. Innovatsion pedagogik texnologiyalar ta'lim jarayonini yanada samarali va qiziqarli qilish, o'quvchilarning bilim olish jarayonida faol ishtirok etishlarini ta'minlash uchun muhim vositadir.

Innovatsion yondashuvlar ta'lim jarayonini takomillashtirish, yangi metodlarni joriy etish va pedagogik samaradorlikni oshirish maqsadida qo'llaniladi. Ushbu yondashuvlar ta'lim jarayoniga yangilik olib kirib, o'quvchilarning o'z bilimlarini mustaqil ravishda o'zlashtirishlarini qo'llab-quvvatlaydi. Misol uchun, ta'limda STEAM (Science, Technology, Engineering, Arts, Mathematics) modeli qo'llanilishi o'quvchilarda analitik fikrlash va ijodiy yondashuvlarni shakllantiradi.

Innovatsion texnologiyalar ta'lim jarayoniga quyidagi afzalliklarni kiritadi.

- interaktivlik. Ta'limda interaktiv texnologiyalar qo'llanilishi o'quvchilarning faol ishtirokini ta'minlaydi;

- individuallik. Har bir o'quvchining qobiliyatlari va o'rganish tezligiga mos ravishda bilim berish imkoniyati yaratiladi.

- o'qitish samaradorligi. Texnologiyalar yordamida o'qituvchilar o'quvchilarning bilim darajasini kuzatib borib, o'z vaqtida tahlil va tahrir kiritishlari mumkin bo'ladi.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA METODOLOGIYA

Zamonaviy ta'lim tizimi o'quvchilarning qiziqishini oshirish, ta'lim jarayonini samarali va qulay qilish uchun innovatsion yondashuv va pedagogik texnologiyalardan foydalanishni talab qilmoqda. Innovatsion yondashuvlar va pedagogik texnologiyalar, shuningdek, o'qitish usullarini takomillashtirish va o'quvchilarning bilim olishga bo'lgan ishtiyoqini oshirish uchun muhim o'rin tutadi.

Adabiyotlarda innovatsion yondashuvlar, odatda, yangi texnologiyalar va ijodiy usullar orqali ta'lim jarayonini takomillashtirish vositasi sifatida talqin qilinadi. Kerr va Mathieson innovatsion yondashuvlarni ta'lim tizimining rivojlanishidagi asosiy element sifatida ko'rib, innovatsiyalar ta'lim samaradorligini oshirish va o'quvchilarning ehtiyojlarini yaxshiroq qondirish uchun zarur ekanini qayd etadi. Shu bilan birga, innovatsion yondashuv ta'lim jarayoniga jamoaviylik, ijodkorlik va texnologiyalardan foydalanishni o'z ichiga olishi bilan ajralib turadi.

Gibbons va Johnston esa ta'limda innovatsiyalarni tatbiq etishda qiyinchiliklar va ularni yengishusullarini tahlil qiladi. Ularning fikricha, ta'lim tizimida innovatsiyalarni muvaffaqiyatli joriy qilish uchun pedagoglar va ta'lim muassasalarining innovatsiyalarga tayyorligini oshirish zarur.

MUHOKAMA VA NATIJALAR

Zamonaviy ta'lim jarayoni tez sur'atlarda rivojlanayotgan dunyo bilan hamnafas bo'lish uchun doimiy ravishda yangiliklar kiritishni talab qiladi. Innovatsion yondashuv va pedagogik texnologiyalar ta'lim tizimini takomillashtirishda, o'quvchilarning qiziqishini oshirishda va bilim berish jarayonini samarali qilishda asosiy vositalar hisoblanadi.

Innovatsion yondashuv – bu ta'lim jarayoniga yangi texnologiyalar, metodlar va usullarni tatbiq etishdir. Bu yondashuv yordamida o'quv jarayonini an'anaviy qoidalar bilan cheklamasdan, yangi imkoniyatlar orqali kengaytirish maqsad qilinadi. Innovatsion yondashuv quyidagi elementlarni o'z ichiga oladi:

Texnologiyalarni qo'llash: zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalari (AKT) yordamida masofaviy o'qitish, onlayn ta'lim, va virtual sinflarni tashkil qilish imkoniyati mavjud. Bu yondashuv ayniqsa pandemiya davrida keng qo'llanildi.

Ijodiy va tanqidiy fikrlashni rivojlantirish: o'quvchilarning ijodiy fikrlash ko'nikmalarini rivojlantirish, ularni mustaqil qaror qabul qilishga, fikrlar bildirishga va muammolarni hal qilishga undash innovatsion yondashuvning muhim jihatidir.

Shaxsga yo'naltirilgan ta'lim: ta'lim jarayonida o'quvchilarning individual xususiyatlari va qiziqishlariga mos yondashuvlar orqali o'qitish usulini takomillashtirish.

Moslashuvchan ta'lim: innovatsion yondashuv o'quv jarayonini talabalar ehtiyojlari va imkoniyatlariga moslashtirishni nazarda tutadi. Bu orqali har bir o'quvchining o'z sur'atida o'rganishi uchun sharoit yaratish mumkin.

Pedagogik texnologiyalar – bu o'qitish jarayonini yanada samarali, qulay va qiziqarli qilish uchun qo'llaniladigan vositalar, metod va usullardir. Ularning ta'lim jarayonidagi turlari quyidagilar:

Axborot-kommunikatsiya texnologiyalari (AKT): AKT yordamida elektron darsliklar, virtual laboratoriyalar, onlayn sinflar va platformalar orqali o'quv jarayonini takomillashtirish mumkin. Misol uchun, Google Classroom, Zoom, Moodle va boshqa vositalar ta'lim tizimida keng qo'llanilmoqda.

Gamifikatsiya (O'yin orqali o'qitish): o'quv jarayonida o'yin elementlarini qo'shish orqali o'quvchilarni ta'limga jalb qilish va bilim olish jarayonini yanada qiziqarli qilish mumkin. O'yinlar yordamida o'quvchilar murakkab mavzularni oson o'zlashtirishadi.

Hamkorlikda o'qitish: hamkorlikda o'qitish orqali o'quvchilar jamoada ishlash ko'nikmalarini rivojlantiradilar. Bu usul o'zaro yordam va bilim almashish jarayonini faollashtiradi.

Loyiha asosidagi ta'lim (Project-Based Learning): loyiha asosidagi ta'lim o'quvchilarga mustaqil ravishda yoki jamoada biror muammoga yechim topish uchun loyihalar ustida ishlash imkoniyatini beradi. Bu usul ularning ilmiy-ijodiy va tadqiqot ko'nikmalarini rivojlantirishga yordam beradi.

Innovatsion yondashuv va pedagogik texnologiyalarning afzalliklari quyidagilardan iborat.

Samaradorlik: innovatsion yondashuvlar va pedagogik texnologiyalar ta'lim jarayonini yanada samarali qiladi va o'quvchilarning bilim olishga bo'lgan qiziqishini oshiradi.

Ijodiy fikrlash: bu yondashuvlar orqali o'quvchilar ijodiy va tanqidiy fikrlash ko'nikmalarini rivojlantiradi.

Raqobatbardoshlikni oshirish: innovatsion ta'lim texnologiyalari bilan jihozlangan o'quvchilar zamonaviy bilim va ko'nikmalarga ega bo'lib, mehnat bozorida raqobatbardosh bo'ladi.

Ta'lim tizimida innovatsion yondashuv va pedagogik texnologiyalarni joriy qilish ta'lim jarayonining samaradorligini oshiradi. Bu yondashuvlar o'quvchilarning bilim olishga bo'lgan qiziqishini oshirish bilan birga ularni zamonaviy ko'nikmalarga ega bo'lishga undaydi. Ta'lim tizimining kelajagi aynan innovatsion yondashuvlarni yanada kengroq joriy qilish va pedagogik texnologiyalarni rivojlantirishga bog'liq.

XULOSA

Ta'lim tizimidagi innovatsion yondashuv va pedagogik texnologiyalar ta'lim jarayonini optimallashtirish, o'quvchilarni mustaqil va faol o'rganishga yo'naltirish uchun juda muhimdir. Bu jarayon zamonaviy texnologiyalardan foydalanishni talab qiladi, chunki ular ta'lim sifatini yaxshilash va o'qituvchilarga yangi imkoniyatlar taqdim etishga yordam beradi. Shu sababli, innovatsion yondashuvlar va pedagogik texnologiyalar ta'lim tizimining ajralmas qismiga aylanib bormoqda.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1.G'anieva M.G. Ta'lim tizimida innovatsion texnologiyalarni joriy etishning dolzarb masalalari. – T.: TDPU, 2020.

2.Saidova G. Pedagogik texnologiyalar va ta'lim samaradorligi. – T.: O'zMU, 2019.

3.Karimova N.S. Oliy ta'limda innovatsion texnologiyalarni qo'llash imkoniyatlari va istiqbollari. Oliy Ta'lim Muammolari ilmiy jurnali, 2018. – 2-son. – B.14-22.

4.Ashurova Z. Interfaol metodlar orqali samarali o'qitish usullari. – T.: Fan va Texnologiya, 2017.

5.Rahimov B. Pedagogik texnologiyalar va ularning ta'lim tizimidagi o'rni. – Xalq ta'limi jurnali, 2016. – 4-son. – B.23-28.

6.Olimov M., Abduqodirova G. Ta'limda innovatsiyalarni qo'llashning amaliy usullari. T.: O'zbekiston Milliy Ensiklopediyasi, 2015.